

**DRŽAVNA STOPNJA TEKMOVANJA S PODROČJA
SLOVENŠČINE ZA CANKARJEVO PRIZNANJE
2022/2023**

RIME SRCA, RITMI SVETA

1. in 2. letnik – gimnazijski programi

1. in 2. letnik – srednji strokovni programi

Veronika Dintinjana: *V suhem doku*

NAVODILA ZA PISANJE RAZLAGALNEGA SPISA

Čas pisanja: 90 minut

Pesem poustvarjajo bralci. In pesem vas vedno potihem vpraša: »Kdo ste?«
(V. Dintinjana)

Preberite pesničin nagovor tekmovalkam in tekmovalcem (priloga 1) in pojasnite njegovo sporočilo na podlagi vsaj petih trditev, ki so zapisane v njem.

Primerjajte vsebino nagovora s prebrano pesniško zbirko tako, da poiščete vsaj tri vsebinske vzporednice in dve razliki med njima.

Razmislite o slogu pesničinega nagovora in pesmi (npr. slogovna sredstva, jezik, oblika, zgradba) in za vsakega od njiju pojasnite po tri primere.

Opreделите se do pesničinega razmišljanja o poeziji v nagovoru. Ali poezijo tako doživljate tudi vi?

(Pri pisanju razlagalnega spisa sta vam lahko v pomoč priloženi pesmi v prilogi 2 in 3.)

Želimo vam uspešno pisanje.

Priloga 1

NAGOVOR UDELEŽENCEM LETOŠNJEGA TEKMOVANJA ZA CANKARJEVO PRIZNANJE

Novica, da je bila moja knjiga *V suhem doku* izbrana za letošnje tekmovanje za Cankarjevo priznanje, me je nedvomno razveselila, mi pa to, da je del tekmovanja, vzbuja tudi nelagodje. Poezija in tekmovanje, to dvoje se mi je vedno zdelo kot voda in olje. Morda me zato vabilo, naj vam o tem napišem nekaj misli, nekakšno »poslanico« udeležencem, spravlja v zadrego.

Predstavljam si mlade, ambiciozne, uspešne ljudi, ki želijo sebi in drugim dokazati, da so med najboljšimi – upam, da tudi zato, ker jih veseli pridobivanje znanja, ker jih literatura vznemirja in navdihuje. Vendar tudi vem, da so tekmovanja sestavni del doseganja točk. Da je uspeh mantra, ki se jo začne otrokom vcepljati že v osnovni šoli ali še prej. Meja med stremljenjem k doseganju odličnosti in posvetno željo po uspehu ni vedno jasna in zunanji pritiski pogosto preoblikujejo hotenja posameznika.

Moja knjiga pa zlasti govori o tem, kako se soočiti s porazi, kako se zazreti »v prazne roke«. Vsi ljubijo zmagovalce, toda za vsako zmago je nešteto dvomov, neuspehov, porazov, le da se ti godijo v senci, daleč od pogledov. Gotovo pa je, da te porazi lahko naučijo več kot zmage. O samem sebi in o drugih. »Mladih rim«, ki gredo že v petnajsto leto, nisem začela delati, da bi bil to prostor za vrhunsko poezijo. (Čeprav mislim, da je le dobra pesem res pesem!) Ampak zato, da bi bil to lahko prostor, »kjer ni bed fejlát, lahko pa ti celo rata« – kot alternativo miselnosti, da je uspeh najpomembnejša stvar pod soncem, da je najpomembnejše zmagovati (in imeti čim več), ne pa to, kdo si. Da si slišán. Da se učiš, da ti spodleti in da ni s tem prav nič narobe. Umetnost (in življenje!) je vedno iskanje. Pogosto tudi neuspešno. Toda neuspehi so enako pomembni kot uspehi. Saj veste, važna je Pot.

Poezija je zato tu, da vas vpraša, kdo ste, ko ste sami in ni nikogar, ki bi vam gledal čez ramo. Poezije ne zanima vaš družbeni status, bančni račun, lepo telo ali najnovejši telefon. Tu je, da vas spomni, da niste vaš šolski uspeh, priljubljenost, bodoči poklic. Da ste nekaj več, na meji med preteklostjo in sedanjostjo: čudovita, neponovljiva, dragocena možnost. Ali, če povem z besedami pesnika Allena Ginsberga,¹ da ste »sijoča sončnica« in ne utrujena, sopihajoča lokomotiva. Poezije ne zanimajo šarade² videza in laži. Poezija obstaja zato, da razžari besede, ki so resnične. Da vas nauči videti in slišati to, kar je pristno. Morda tudi, da znate prepoznati laži.

In je tu tudi zato, da lahko z njo pogledate v najgostejšo temo. Da je tam, ko vas zagrabijo »strah, žalost, tesnoba, smrtnost, samota«. In da vam pove, kot pravi Louise Glück³ v eni od svojih pesmi: »Nisi sama, je rekla pesem, v temnem tunelu.«

Tekmujte zato, ker si želite razširiti obzorja (resničen kliše!). Želim si, da bi vam bilo odkrivanje jezika vedno v veselje. In da bi v življenju vedno znali najti poezijo, in v njej »prostor za pristno«.

Veronika Dintinjana

Januar 2023

¹ Allen Ginsberg (1926–1997) – ameriški pesnik.

² šaráda -e ž (â) ekspr. pretveza, pri kateri se ustvarja vtis, da je kaj resnično ali urejeno dobro, čeprav dejansko ni

³ Louise Glück – ameriška sodobna pesnica, Nobelova nagrajenka leta 2020.

Priloga 2

Stati pod čezoceanko, pod njenim ogromnim trupom, ko je v doku,
kot bi nad sabo ugledal vso moč hrepenenja, da te zmelje v prah;
stisne te v trebuhu, ne moreš da ne bi, pogleduješ gor, bo padla,
ni morska bolezen, huje je in ko jo spet gledaš iz prave perspektive,
od zgodaj, od strani, ti odleže;

ko stopiš nanjo, je že dobro, da palubi so klopce, dežniki, bazeni,
podobno je koprnu, le če se približaš robu, če pogledaš čez,
spet meriš višino ladijskega boka z globino padca, velikost ladje z lastno krhkostjo,
če si na nepravem mestu ob nepravem času;

v suhem doku ni morja, ki bi prikrilo očitno, vse je stvar razmerij,
ladja proti oceanu orehova lupinica, tega ne čutiš, doker je ne premetava,
vse, kar vemo, se umakne temu, kar vidimo,

česar ne vidimo, prihaja k nam komaj zaznavno, pritihotapi se v teku let,
najprej zasede podpalubje, stopnišča, nato kajute in most,

moral bi se bati, nemočni, toda pogled nam zastira morje –

Priloga 3

NOSTOS

Na srečanjih govorimo tudi o prebranem,
naštevamo avtorje, pesmi, zbirke.

Kot planinci, ki primerjajo število štamplik,
ki potrjujejo osvojitve vrhov, kakor bi nas ti
dosežki reševali pred tehtanjem lastnih pesmi
proti večnosti.

Reči, da si prebral
toliko in toliko strani poezije,
kot bi preletel strani pogodbe
in podpisal, da si seznanjen z vsebino.

Ali da si prebral en sam verz.

Da te je spremil zjutraj čez cesto
in si zaradi predolgega zloga zamudil avtobus.

Da ti ne megla ne osorni pogledi niso mogli do živega.

Ponavljal si ga pozneje, pred kosilom
in vsakič, ko te je zagrabil strah,
žalost, tesnoba, smrtnost, samota.

Da sta dve vrstici odgnali nadležne misli,
tri vrstice nadležne ljudi,

cela kitica pa je nebo obrnila na glavo.

Da se je sinjina ohranila kot cvet
sprešan pod težo slovarja, drobi se pod prsti.

In konec zadnjega verza je vedno
ključ, ki te čaka na okenski polici
ali pod predpražnikom vrtnih vrat,

da si odpreš, ko se vrneš.
domov.